

Izvorni naučni rad
Primljen: 13.11.2014.

UDK: 371.385
330.33.015:336.77(4-672EU)

INICIJATIVE ZA RAZVOJ MIKROKREDITIRANJA U
EVROPSKOJ UNIJI

MICROFINANCE INITIATIVES IN THE EUROPEAN UNION

Emir Operta, magistar ekonomskih nauka, doktorant na FMPE u Travniku
Partner MKF, Tuzla, emir.o@partner.ba

Mehmedalija Hadžović, dr.sci, redovni profesor
Ekonomski fakultet Mostar, mehmedalija.hadzovic@gmail.com

SAŽETAK

Dugo vremena se u razvijenim zemljama smatralo da su mikrokrediti karakterističan alat za borbu protiv siromaštva i nezaposlenosti za nerazvijene zemlje i zemlje u razvoju. U posljednje vrijeme, posebno nakon posljednjeg velikog širenja EU kad je istoj pristupio veći broj zemalja istočne Evrope, kao i periodu nastanka finansijske krize i recesije u EU, mikrokreditiranje je postalo aktuelna tema i prepoznato je od Evropske komisije kao alat za povećanje zaposlenosti u EU. Na osnovu iskustava iz zemalja u kojima je mikrokreditni program zastupljen, Evropska komisija je počela sa institucionalnim razvojem mikrokreditnog programa u EU. Evropska komisija je sistemski pristupila ovom poslu i razvoj mikrokreditnog programa je implementirala putem inicijativa i programa, od kojih su najvažniji: CIP, JASMINE, JEREMIE I PROGRESS. Cilj rada je predstaviti principe i modele razvoja mikrokreditnog programa u EU da bi ih komparirali s modelom razvoja istog u BiH. Također, cilj rada je predstaviti dostignuća u implementaciji tih principa i modela, s posebnim osvrtom na kamatu koju korisnici mikrokredita plaćaju u EU, kao i perspektivu razvoja mikrokreditnog programa u EU, te implikacije koji isti može imati na BiH. Rezultati istraživanja prezentovani u radu, trebaju biti ulaz, kako prilikom kreiranja zakonodavnog okvira za

mikrokreditiranje u BiH, tako i prilikom izrade strateških dokumenta za razvoj lokalnih zajednica u BiH, jer su upravo lokalne zajednice odgovorne za poticanje preduzetničkih aktivnosti na svom području.

Ključne riječi: *mikrokredit, Evropska unija, inicijative mikrokreditiranja u EU*

ABSTRACT

There was long lasting consideration in developed countries that micro financing was a typical tool in anti-poverty and unemployment policy for underdeveloped and developing countries. Lately, especially after remarkable EU expansion when many east-European countries joined the EU, at the time going through financial crisis and recession among the old EU members, micro financing became an actual topic and was recognised by the European Commission as the tool for growing employment in the EU. Relying on the experiences of the countries where micro financing has already existed, the European Commission started with institutional development of micro financing programme in the EU. The European Commission approached to this project in a very systemic way and the development of micro financing programme was implemented by some very important initiatives and programmes such as: CIP, JASMINE, JEREMIE and PROGRESS. The goal of this work is to introduce models and principles of micro financing programme development in the EU, along with comparison to the same development model in Bosnia and Herzegovina, achievements in implementation of those models and principles with the special review of interest rate paid by the EU micro financing users as well as the perspective of micro financing development in the EU and its possible implications on Bosnia and Herzegovina. The research results presented in this work are intended to be an input for both, legislative frame creation for micro financing in Bosnia and Herzegovina and producing strategic documents for local communities development in Bosnia and Herzegovina because of the fact that the local communities are responsible for encouraging entrepreneurial activities at their areas.

Key words: *microcredit, European Union, microfinance initiatives in the EU*

UVOD

Finansijska kriza i recesija koja je zahvatila Evropsku uniju u periodu 2007.godine i kasnije, prouzrokovala je porast nezaposlenosti i gubitke postojećih radnih mjesta. Dodatnu problematiku Evropskoj uniji po pitanju zaposlenosti predstavljalo je širenje na zemlje bivšeg istočnog bloka. Iskustva koja su pojedine zemlje koje su u posljednjem velikom širenju EU, u oblasti mikrokreditiranja donijele sa sobom, ali i iskustva i pokazatelji iz ostalih dijelova svijeta gdje je ovaj program razvijen, potakli su čelnike EU da razmišljaju o mikrokreditima kao alatu za ublažavanje posljedica recesije i finansijske krize. Tako, u novembru 2007.godine Evropski parlament usvaja Evropsku inicijativu za razvoj mikrokredita za podršku rasta i zaposlenja. Preteča ovoj inicijativi je bio program CIP, koji je jednim svojim dijelom definisao mikrokreditiranje kao rješenje problema pristupa finansiranju, prvenstveno za mikropreduzeća do devet zaposlenih. Ovom inicijativom Evropska komisija proširuje djelokrug razvoja mikrokreditnog programa, ne samo na obezbjeđenje finansijskih sredstava za izdavanja mikrokredita, već i na poboljšanje preduzetničkih prilika u zemljama članicama, kako bi potakle potražnju za mikrokreditima, te i na pružanje tehničke pomoći novo nastalim mikrofinansijskim institucijama za efikasno pružanje usluga mikrokreditiranja potencijalnim preduzetnicima, kao i predstavljanje najboljih svjetskih praksi mikrokreditiranja. Nakon ove inicijative, razvijeni su programi JASMINE i JEREMIE, pretežno kao programi tehničke pomoći mikrofinansijskim institucijama za poboljšanje njihovih prerformansi, a u martu 2010.godine je Evropski parlament donio odluku o osnivanju Evropskog mikrofinansijskog instrumenta nazvanog Progress, sa budžetom od 103 miliona eura, koji je kasnije sredstvima EIB povećan za još 100 miliona eura, putem kojeg su posrednici mogli dobivati finansijska sredstva za dalje plasiranje mikrokredita prema mikropreduzećima. Cilj rada je predstaviti karakteristike pomenutih inicijativa i programa, kao i efekte implementacije istih u EU, s posebnim osvrtom na cijenu koštanja mikrokredita u EU, tj. kamate koju korisnici mikrokredita u EU plaćaju za podignuti mikrokredit. Također, u radu je predstavljena perspektiva razvoja ovih programa u EU, te što je vrlo značajno moguće implikacije na razvoj mikrokreditnog programa u BiH, budući da je BiH zemlja potencijalni kandidat za ulazak u EU. Rad daje

komparativne podatke o stepenu razvijenosti domaćih mikrokreditnih institucija sa Evropskim, a sve s ciljem da naše zakonodavne i izvršne vlasti spoznaju potencijal koji se nalazi u razvoju mikrokreditnog programa. Taj potencijal može biti iskorišten u budućnosti, ukoliko bude uvršten u strateške razvojne programe, kako na nivou države ili entiteta, tako i na lokalnom nivou. Istraživanje je provedeno metodom analize dokumenta, a rezultati istraživanja su predstavljeni grafičkom metodom.

1. RAZLOZI POKRETANJA INICIJATIVA ZA MIKROKREDITIRANJE U EU

Proces širenja EU je podrazumijevao i ulazak slabije razvijenih privreda u razvijeni privredni sistem zemalja članica EU. Zbog toga vodstvo EU postavlja i određene ciljeve u oblasti ekonomije kako bi se postigao ujednačeniji razvoj u cijeloj EU. Jedan od tih ciljeva je poticanje razvoja preduzetništva u EU, pogotovo u novim zemljama članicama jer je isto prepoznato kao izvor novih radnih mjesta i pokretač razvoja u slabije razvijenim zemljama članicama. Ključni dokument EU u poticanju razvoja preduzetništva jeste tzv. Lisabonska strategija. Evropska komisija je u martu 2000.god. odredila osnovni cilj EU: postati najkonkurentnija i najdinamičnija privreda na svijetu, zasnovana na znanju, te sposobna da održi ekonomski rast, s najvećom stopom zaposlenosti. Konkretnije, prema Lisabonskoj strategiji, jačanje konkurentnosti Unije zasniva se na sedam ciljeva, od kojih izdvajamo dva zbog njihove važnosti za tematiku rada, i to¹: stvaranje učinkovitih i integrisanih finansijskih tržišta, i jačanje preduzetništva poboljšanjem i pojednostavljenjem regulatornog okruženja preduzeća. S ciljem ostvarivanja dva navedena postavljena cilja EU donosi čitav niz propisa i mjera za poboljšanje preduzetničkog okruženja u članicama, te čitav niz programa i instrumenata kojima se omogućava pristup finansijskim sredstvima budućim i postojećim preduzetnicima neophodnih za realizaciju njihovih preduzetničkih ideja. Ti instrumenti nisu bili dostupni svim zainteresovanim potencijalnim preduzetnicima za pokretanje svojih poslova, te zbog te činjenice, kao i situacije izazavane finansijskom krizom i recesijom, EU pokreće

¹ *EUROPE 2020 - A strategy for smart, sustainable and inclusive growth, European Commission, Brussels, 3.3.2010 COM(2010) 2020, p.3.*

inicijative za razvoj mikrokreditiranja u EU. U nastavku rada dat je prikaz osnovnih karakteristika pomenutih inicijativa i programa.

1.1. „CIP“ program-„The Competitiveness and Innovation Framework Programme”

Prvi značajni institucionalni oblik kroz koji su implementirani principi mikrokreditiranja u EU je program „The Competitiveness and Innovation Framework Programme”- CIP². CIP je bio okvirni program za konkurentnost i inovacije u EU za period 2007.-2013.godine i podržava mikropreduzetnike pri pokretanju i proširenju poslovanja, a jedan od segmenata ovog programa je bio pristup finansijama za mala i srednja preduzeća. Pristup finansijama u okviru CIP programa provodi EIF³ i to kroz dva oblika: The high growth and innovative SME facility (GIF) - Visok rast malih i srednjih poduzeća i inovacija i The SME guarantee facility (SMEG)- garancije za mala i srednja preduzeća. Aktivnosti vezane za mikrokreditiranje se pojavljuju u drugom obliku, pa je od interesa za tematiku u radu proučiti oblik pružanja garancija za kreditiranje malih i srednjih preduzeća u EU. Kao segment okvirnog programa za konkurentnost i inovacije (2007.-2013.godine) definisan je garantni mehanizam za MSP u EU. Garantni mehanizam ustvari predstavlja finansijski instrument, tj. garantni mehanizam za mala i srednja poduzeća, koja nastoji poboljšati finansijsko okruženje za mala i srednja preduzeća poboljšanjem njihovog pristupa finansiranju duga i kapitala. Garantnim mehanizmom za mala i srednja poduzeća upravlja EIF u ime Evropske komisije po odluci broj: 1639/2006/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 24. oktobra 2006. godine o osnivanju Okvirnog programa za konkurentnost i inovacije (2007.-2013.). Garantni mehanizam se implementira putem četiri finansijska instrumenta⁴ i to: garancija za finansiranje duga putem kredita ili leasinga za podršku malim i srednjim preduzećima s potencijalom rasta; garancija za finansiranje duga putem mikrokredita mikropreduzeća, s do devet zaposlenih. Cilj ovog instrumenta koji je od interesa za naše razmatranje je da osigura da se finansijske institucije potaknu da daju više kredita za

² http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/cip-financial-instruments/index_en.htm

³ *Evropski investicioni fond*

⁴ http://www.eif.org/what_we_do/guarantees/cip_portfolio_guarantees/index.htm

mikropreduzeća. Finansijski posrednici primaju kroz garantni mehanizam pomoć od EIF, kako bi smanjili visoke troškove svojstvene finansiranju putem mikrokredita; garancija finansijskim posrednicima da bi zaštitili kapital ili kvazi-kapital malih i srednjih preduzeća, koja čine ulaganja u osnovni kapital i / ili kapital u start-up fazi i / ili zajednička ulaganja i garancija za podršku sekuritizaciji kako bi se pomoglo finansijske institucije da mobilišu sredstva za kreditiranje malih i srednjih preduzeća. Funkcionisanje garantnog mehanizma programa CIP se sastoji u tome da EIF putem odabranih posrednika-finansijskih institucija pruža definisane finansijske instrumente krajnjim korisnicima, tj. mikropreduzećima. Za implementaciju finansijskog instrumenta garancije za finansiranje duga putem mikrokredita EIF odabire posebne finansijske institucije u koje spadaju pored banaka, mikrofinansijske institucije i nevladine organizacije, da bi zatim iste pružile finansijski instrument u vidu mikrokredita mikropreduzećima u EU. Opšte načelo funkcionisanja ovog instrumenta je da kroz EIF, EU garantuje djelomično mikrokreditni portfolio odobren od strane finansijskih institucija (posrednika) mikropreduzećima. Podjela rizika finansiranja duga putem mikrokredita je podjeljena između EIF i svakog posrednika s ciljem poticanja mikrokreditiranja, koje kao konačan cilj ima povećanje broja zaposlenih i registrovanih mikropreduzeća u EU.

1.2. Evropska inicijativa za razvoj mikrokredita za podršku rastu i zaposlenju

U državama članicama i regije Europske unije mikrokrediti se koriste kao sredstvo za poticanje rasta samozapošljavanja i formiranja kao i razvoja mikropreduzeća. U mnogim slučajevima mikrokreditiranje je povezano s naporima za promociju prelaska iz nezaposlenosti u zaposlenost putem samozapošljavanja. Kao takav, mikrokredit može igrati važnu ulogu u ostvarivanju Lisabonske strategije za rast i otvaranje radnih mjesta i poticanje socijalnog uključivanja u skladu s modernim naglaskom na "fleksigurnosti" (kombinacija fleksibilnosti i socijalne sigurnosti). Kako se aktivano razvijao mikrokreditni sektor u mnogim državama članicama i regijama, tako se povećavao i broj akcija koje su preduzete na nivou Zajednice kako bi pojačali rast sektora. No i pored toga, Komisija je smatrala da postoji prostor gdje se puno više može

uraditi na unapređenju mikrokreditiranja u EU. U svom saopštenju o finansiranju malog i srednjeg preduzetništva od 2006. godine, Komisija je skrenula pažnju na prepreke na putu razvoja mikrokredita, pozivajući sve države članice da preduzmu akcije: „kako bi se osiguralo da nacionalna zakonodavstva omogućće pružanje usluga mikrofinansiranja (kreditni manji od 25.000 €). Takvi krediti mogu biti važno sredstvo za poticanje preduzetništva kroz samozapošljavanje i pokretanje mikropreduzeća, a posebno među ženama i manjinama. Ovaj instrument pogoduje ne samo konkurentnosti i razvoju preduzetništva, nego i socijalnoj uključenosti ugroženih kategorija stanovništva EU”⁵. Mikrokredit u EU se uglavnom pojavljuje u dva oblika: mikrokredit za finansiranje “mikropoduzeća”, koja se definišu kao preduzeća koja zapošljavaju manje od 10 ljudi (koja obuhvaćaju 91% od svih evropskih preduzeća) i mikrokredit za “ugrožene osobe” (nezaposleni ili neaktivni ljudi, oni koji primaju socijalne pomoći, imigranti, itd.), koji žele ići u tranziciju od socijalne pomoći ka zaposlenosti putem samozapošljavanja, ali nemaju pristup tradicionalnim bankarskim uslugama. Mikrokredit je od posebnog značaja za ruralna područja i može igrati važnu ulogu u pomaganju da se integrišu nacionalne manjine, i useljenici iz socijalno-ekonomske isključenosti. Predložena inicijativa ima četiri različita područja, i to:

- poboljšanje pravnog i institucionalnog okruženja u državama članicama,
- dodatno stvaranje povoljnih uslova za preduzetništvo,
- osigurati širenje najboljih praksi, uključujući obuku,
- osigurati dodatni finansijski kapital za mikrokreditne institucije.

1.3. JEREMIE-„zajednička evropska sredstva za mikro, mala i srednja preduzeća“.

JEREMIE⁶ je poseban instrument podrške koji u stvari predstavlja zajednička evropska sredstva za mikro, mala i srednja preduzeća -

⁵ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/documents/index_en.htm

⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jeremie_hr.cfm#2

inicijativa je Evropske komisije koju je razvila zajedno s EIF. Potiče upotrebu instrumenata finansijskog inženjeringa kako bi se MSP-ma olakšao pristup finansiranju intervencijama strukturnih fondova EU. Ta su sredstva namijenjena: stvaranju novih ili širenju postojećih preduzeća; pristupu preduzeća (posebno MSP) ulagačkom kapitalu kako bi modernizovali i diversifikovali svoje djelatnosti, razvili nove proizvode, osigurali i proširili pristup tržištu; poslovno usmjerenom istraživanju i razvoju, prijenosu tehnologija, inovacijama i preduzetništvu; tehnološkoj modernizaciji proizvodnih struktura kako bi se postigli ciljevi privreda s niskim emisijama ugljika i ulaganju u proizvodnju čime se stvaraju i štite održiva radna mjesta. Kako funkcioniše JEREMIE? Doprinosi iz Evropskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) dodjeljuju se kreditnim i garantnim fondovima te fondovima preduzetničkog kapitala za ulaganja u preduzeća. Ta ulaganja mogu biti u obliku vlasničkog kapitala, zajmova i/ili garancija. Prinosi od ulaganja ponovno se ulažu u preduzeća. Na taj se način skup sredstava može koristiti nekoliko puta, revolviraju se javna sredstva, povećava se kapital te se povećava održivost i učinak javnih sredstava dodijeljenih MSP-ma.

1.4. JASMINE- „zajedničko djelovanje za podršku mikrofinansijskim institucijama u Evropi“

JASMINE⁷ je zajednička inicijativa Komisije, Evropske investicijske banke (EIB) i EIF, a predstavlja poseban instrument podrške koji u stvari podrazumjeva zajedničko djelovanje za podršku mikrofinansijskim institucijama u Evropi. Cilj je njome: **širiti** u EU dobru praksu povezanu s davanjem mikrokredita, podržavati razvoj davaoca mikrokredita koji posluju u Evropskoj uniji u raznim područjima poput institucionalnog upravljanja, informacionih sistema, upravljanja rizikom i strateškog planiranja (povećanje kapaciteta) i pomoći tim posrednicima da postanu održivi i dinamični operatori u području mikrokredita. Izvorno su se instrumentom za tehničku pomoć inicijative JASMINE pružale razne finansijske i nefinansijske usluge MFI-a, no koncept je razrađen tokom godina. Trenutno je instrument za tehničku pomoć inicijative JASMINE usmjeren na pružanje tehničke pomoći davaocima mikrokredita, dok im

⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/the_funds/instruments/jeremie_hr.cfm#4

je finansiranje dostupno putem Evropskog mikrofinansijskog instrumenta „Progress” (EMIP) kojim upravlja EIF.

1.5. Progress

Odlukom br. 283/2010/ Evropskog parlamenta⁸ od 25.3.2010 ustanovljen je Evropski mikrofinansijski instrument Progress za zapošljavanje i socijalnu uključenost. Progress predstavlja konkretizaciju dotadašnjih inicijativa EU na razvoju mikrokreditiranja, i predstavlja prvi instrument koji je direktno obezbjedio finansijska sredstva za izdavanje mikrokredita. Evropski mikrofinansijski instrument „Progress“ koji je dostupan od ljeta 2010, omogućuje dobivanje mikrokredita, od maksimalno 25.000 eura za započinjanje ili proširivanje poslovne aktivnosti. Instrument ne finansira neposredno preduzetnike, ali je namjenjen odabranim pružateljima (posrednicima) mikrokredita u EU. Cilj je poboljšati kreditne sposobnosti mikropreduzetnika, i to: davanjem garancija (jemstava), čime se smanjuje dio rizika od neuspjeha poslovne aktivnosti i pružanjem finansijskih sredstava u vidu mikrokredita. Mikrokrediti iz instrumenta Progress su namjenjeni za: samozapošljavanje ili osnivanje mikropreduzeća (sa manje od 10 zaposlenih) ili proširivanje poslovanja, pogotovo u segmentu društveno odgovornog preduzetništva, nezaposlene, osobe koje su napravile profesionalnu pauzu, osobe kojima je otežano dobivanje kredita kod banaka, ako su ženskog pola, premladi ili prestari, pripadnici manjina ili invalidne osobe. Instrument treba provoditi kroz odgovarajući set mjera, koje bi uključivale podjelu rizika, garancije, vlasničke i dužničke instrumente, od strane međunarodnih finansijskih institucija pružatelja mikrofinansiranja. U cilju povećanja njegove uspješnosti, mjere treba koordinirati i provoditi usklađeno s Evropskim i nacionalnim finansijskim instrumentima i nacionalnim finansijskim institucijama. Instrument se izvodi pomoću sljedećih vrsta aktivnosti, prema potrebi: instrumenti garancija (jamstva) i podjele rizika; vlasnički instrumenti; dužnički instrumenti; mjera podrške, kao što su komunikacija, praćenje, kontrola, revizija i evaluacija, koje su potrebne za uspješno provođenje ove odluke i ostvarivanje postavljenih ciljeva. Budžet instrumenta je bio 103 miliona

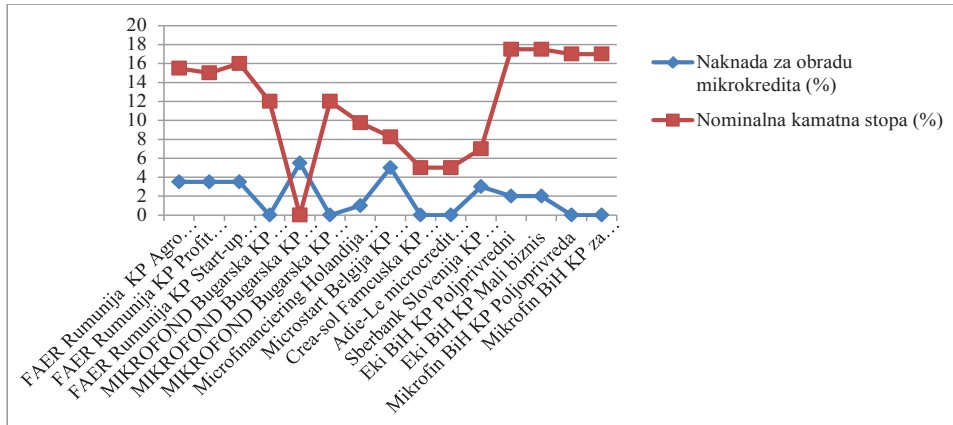
⁸ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sl&catId=836>

eura za period 2010.godina-2013.godina. Pored ovoga EIB je obezbjedila dodatnih 100 miliona eura za implementaciju ovog instrumenta. Od ovih sredstava 25 miliona eura namjenjeno je programu izdavanja garancija, dok je ostatak od 178 miliona eura namjenjen za finansijske instrumente u okviru Progressa.

2. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Na osnovu navedenih inicijativa, u EU je pokrenut program razvoja mikrokreditiranja, a kao rezultat tog programa su se pojavili i konkretni mikrokreditni programi i proizvodi, zavisno od države do države članice. Da bi se ostvario glavni cilj rada, a to je utvrđivanje i upoređivanje kamtne stope na mikrokredite u EU i BiH, nakon teoretskog prikaza karakteristika inicijativa za razvoj mikrokreditiranja u EU,provedeno je sekundarno istraživanje, s ciljem prikupljanja podataka o iznosima kamatnih stopa na mikrokreditne proizvode. Uzorak za istraživanje je određen na način da su se posmatrale samo mikrofinansijske institucije u EU koje su aplicirale i dobile sredstva putem Progressa, koji bi kao fond mogao biti dostupan i domaćim MKO, ukoliko BiH krene u proces pridruživanja EU, i kao takav mogao imati uticaj i na formiranje kamata na mikrokredite u BiH. Također, izabrane su mikrofinansijske institucije u zemljama koje su stari članovi EU, Belgija, Francuska i Holandija i iz zemalja koje su pripadale bivšem istočnom bloku, Bugarska i Rumunija, te Slovenije kao države članice EU iz sastava ex Jugoslavije. Obzirom da se rezultati prikazani u nastavku odnose samo na mikrokreditne proizvode koji su finansirani putem Evropskog mikrofinansijskog instrumenta Progress, napominjemo da se isti nemogu tretirati kao rezultati kojima se prikazuje kompletno mikrofinansiranje u EU.

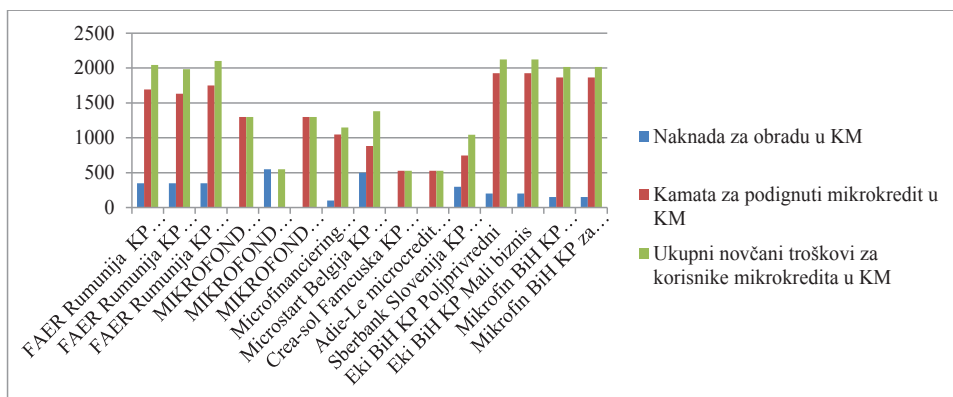
Grafikon 1. Kamatne stope na mikrokredite u EU i BiH

Izvor: http://europa.eu/youreurope/business/funding-grants/access-to-finance/index_en.htm (pristupljeno 13.10.2013.godine)

Da bi se izvršila komparacija ukupnog troška kojeg korisnici mikrokredita plaćaju u novcu, za podignute mikrokredite, po kamatnim stopama prikazanim na prethodnom dijagramu, na slijedećem dijagramu dat je prikaz ukupnih novčanih izdataka proizašlih iz obaveza preuzetih prilikom podizanja mikrokredita od 10.000,00 KM podignutog na vremenski rok od 24 mjeseci. Na osnovu izračunatih vrijednosti doneseni su i odgovarajući zaključci koji se odnose na implementaciju programa mikrokreditiranja u EU, kao i na implikacije koje isti može imati na razvoj mikrokreditnog programa u BiH.

Grafikon 2. Ukupni novčani troškovi prilikom podizanja mikrokredita u EU i BiH

Izvor: obrada autora na osnovu podataka iz grafikona 1.

Analizirajući prethodne dijagrame možemo zaključiti da:

- bez obzira što su posrednici u EU za dodjelu mikrokredita sredstva obezbjedili iz programa Progress, za koje se ne plaća kamata, u zemljama bivšeg istočnog bloka, Rumuniji i Bugarskoj su očekivano kamatne stope na mikrokredite veće nego u razvijenim zemljama EU.
- Kamatne stope na mikrokredite u razvijenim zemljama EU imaju vrijednost u rasponu od 5% do 10%, zavisno od svake zemlje članice pojedinačno.
- Kamatne stope na mikrokredite u BiH su na nivou zemalja članica EU iz bivšeg istočnog bloka. Ove kamatne stope mogle bi biti i povoljnije u slučaju da se MKO da mogućnost prikupljanja depozita, kako je to omogućeno u EU i nekim zemljama izvan EU. U provedenim vlastitim istraživanjima 82% korisnika mikrokredita iz BiH izjasnilo se da je to dobra ideja, a 73% od njih da bi svojim depozitima podržalo MKO kao depozitne institucije⁹. Neke od mogućih mjera koje bi vodile daljem snižavanju kamata trebale bi biti orjentisane i na snižavanje troškova te bolju organizaciju poslovanja, za što se ove organizacije u BiH sve češće optužuju .

⁹ U BiH su već postojale ovakve inicijetive, posebno kroz Projekte LIP1 i LIP 2. Namjera je bila jačanje MKO kroz dostupnije i jeftinije izvore kapitala u odnosu na sadašnju praksu prikupljanja sredstava za potrebe MKO.

ZAKLJUČAK

EU je sistematskim pristupom, usvajanjem inicijativa i programa pokrenula razvoj mikrokreditnog programa, naročito poslije 2006.godine. Između ostalog, navedenim inicijativama predviđeno je i institucionalno jačanje kapaciteta posrednika koji implementiraju inicijative, mikrofinansijskih institucija. Poredeći ove podatke sa BiH, mikrokreditne institucije su ovu fazu razvoja prošle još u toku implementacije projekata LIP I i LIP II, tako da možemo konstatovati da je u segmentu mikrokreditnog sektora, BiH ispred EU. Međutim, ključni problem mikrokreditiranja u BiH su kamatne stope na mikrokredite. MKO iz BiH nemaju pristup fondovima kao što je Progress, ali i pored toga je postignuto da su kamatne stope, iako dosta visoke, ipak na nivou istih u zemljama EU iz bivšeg istočnog bloka. Ova činjenica predstavlja uspjeh za mikrokreditni sektor u BiH, uzevši u obzir da su izvori finansijskih sredstava kojima MKO u BiH finansiraju svoje korisnike iz komercijalnih fondova kojima se plaća kamatna stopa u prosjeku od 6%, u odnosu na sredstva iz Progressa na koja posrednici neplaćaju kamatnu stopu. Ovaj podatak je ključna implikacija implementacije inicijativa EU u sektoru mikrofinansiranja na BiH. Za zakonodavnu i izvršnu vlast u BiH metodologija razvoja mikrokreditiranja zasnovana na sistemskoj podršci od strane Evropske komisije treba biti vodilja prilikom usvajanja zakonodavnih rješenja i trasiranja pravaca razvoja mikrokreditnog sektora BiH. U procesu pristupanja EU, MKO iz BiH bi dobile pristup fondovima poput Progressa, što bi uz institucionalnu razvijenost MKO, garantovalo sniženje kamatnih stopa koje bi automatski stimuliralo preduzetnički ambijent u BiH a doprinijelo bi i rješavanju jednog od makroekonomskih problema u BiH, nezaposlenosti. Neupitan značaj mikrokreditiranja kojeg je prepoznala i Evropska komisija, institucionalna razvijenost mikrokreditnog sektora u BiH¹⁰, kojem tek teže mikrokreditni sektor u EU i dostupnost fondova EU za mikrokreditiranje su argumenti na kojima se mora zasnivati izrada strategije razvoja mikrokreditnog sektora BiH u budućnosti.

¹⁰ U Federaciji BiH sa 31.12.2013. godine, dozvolu za rad Agencije imalo je 13 MKO, 12 MKF i 1 MKD, koje su poslovale putem 310 organizacionih dijelova. U mikrokreditnom sektoru Federacije BiH sa 31.12.2013. godine bilo je zaposleno 1.403 radnika, Bilansna suma MKO sa 31.12.2013. godine iznosila je 475,9 miliona KM, od čega se na MKF odnosilo 474,9 miliona KM ili 99,8%, a na MKD 1 milion KM ili 0,2% od ukupnog bilansa MKO. Izvor: Agencija za bankarstvo FBiH, Informacija o mikrokreditnom sistemu FBiH na dan 31.12.2013 godine, Sarajevo, mart 2014 godine.

LITERATURA

- 1) Agencija za bankarstvo FBiH, Informacija o mikrokreditnom sistemu FBiH na dan 31.12.2013 godine, Sarajevo, mart 2014 godine.
- 2) Carboni J.M., Calderon M.L., Garrido R.C., Dayson K., Kickul J.:“ Handbook of Microcredit in Europe, Social Inclusion through Microenterprise Development“, Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, UK, 2010.
- 3) Muhammad Y.: „Bankar siromašnih“, Masmedia, Zagreb , 2007.
- 4) Decision no 283/2010/eu of the european parliament and of the council of 25 March 2010, establishing a European Progress Microfinance Facility foremploymentandsocialinclusion, dostupno na <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:087:0001:0005:EN:PDF> (pristupljeno 02.10.2013.godine)
- 5) CIP sme guarantee facility guarantee policy and operational guidelines for micro-credit, dostupno na http://www.eif.org/attachments/guarantees/cip/CIP_MicroCredit_Guarantee_Policy.pdf (pristupljeno 02.10.2013.godine)
- 6) Implementation of the European Progress Microfinance Facility — 2012, dostupno na <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=836> (pristupljeno 03.10.2013. godine)
- 7) http://ec.europa.eu/regional_policy/the_funds/instruments/jeremie_en.cfm (pristupljeno 25.9.2013.godine)
- 8) http://ec.europa.eu/regional_policy/the_funds/instruments/jasmine_en.cfm (pristupljeno 25.09.2013.godine)
- 9) http://europa.eu/youreurope/business/funding-grants/access-to-finance/index_en.htm (pristupljeno 13.10.2013.godine)
- 10) www.eki.ba (pristupljeno 16.10.2013.godine)
- 11) www.mikrofin.com (pristupljeno 16.10.2013.godine)